

СРПСКИ СИОН

Год. XI

Број 14

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протопрезвитер Јован Јерemiћ

У Ср. Карловцима у недељу 8. априла 1901

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, Георгије Бранковић, благоизволео је свршенога богослова Димитрија Јанковића рукоположити дана 1. априла о. г. за ђакона, а дана 2. априла о. г. за презвитера.

Наредба

кр. хрв. слав. далм. зем. владе, одеда за унутарње послове, којом се нормира питање плаћања општинског намета на парохијске сесије.

Број 62224.

Поводом тим, што је законом од 15. травња 1897. зак. чл. XVI. 1870. об уређењу општина и трговишта, која немаду уређенога магистрата, протегнут и на подручје бивше војне крајине, те поводом опетовано констатованог разноликога тумачења питања: „да ли је свећенство дужно плаћати општински намет од својих бенефицијатних земаља, нарочито пако свећенство грчко источне вјероисповјести од сесионалних општета и сесионалних земљишта, обналази кр. земаљска влада, одјел за унутарње послове, споразумно са одјелом за богоштовје и наставу

будућега равнања ради издати к §-у 48. поменутога зак. чл. XVI. 1870. слиедећу проведбenu наредбу.

По §. 4. зак. чл. XVI. 1870. јесу свећеници општинари оне општине, у којој службе ради станују; с тога су они у смислу општенице установе §. 47. истога зак. чланка, дужни по размјеру својега посједа или занимања по уставима истога закона доприносити к намирењу општинских трошкова наметом, у колико такав потребан буде.

Од општенице тога правила §. 47. нормира §. 48. зак. чл. XVI. 1870. ипак ту изнимку, да жупници и капелани не плаћају намета од своје плаће, у колико такову у готову примају, а пошто овом законском установом није означена икоја вјероисповјест, јасно је: да се она једнако упоробити има на свећенство свих законом признатих вјероисповјести, па да дослиедно тому берива њихова, која у готовом новцу примају, дакле и новчана општета, коју по §. 10. Ј. Б. превишњег решкрипта од 10. коловоза 1868. грчко-источно парохијално свећенство попут сталне плаће у готову ужива, не подпадају општинском намету.

Другачије има се ствар гледе некретнина, свећеничких дотација или бенефиција.

Ту закон не чини разлику међу приватним посједом и оним што га свећенство у обће у име бенефициа или дотација ужива, као што се то види из §-а 47. зак. чл. XVI 1870.

С тога, те пошто жупници и капелани по задној ставци §-а 48. зак. чл. XVI. 1870. нису опроштени од плаћања обћ. намета, од свих доходака, бенефициа или дотације, већ су попут чиновника, војничких часника и пучких учитеља опроштени од плаћања опћ. намета, нарочито само од плаће, у колико такову у готову примају, дакле само од плаћања обћ. намета на тецварину IV. разреда, не могу се нити парохналне сесије, нити ина земљишта, која служе за бољу дотацију жупниках и капеланах римо-католичке или ине које законом признате вјероисповјести сматрати опроштена од обћ. намета, у колико им је за таква земљишта прописан државни порез.

Кр. хрв. слав. даим. земаљ. влада одјел за нутарње послове.

У Загребу, 31. просинца 1900.

Драгутин гроф Нуен-Хедервари с. р.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Студије и критика на психофизички паралелизам.

Докторска дисертација Дра Бошка Петровића.

(Наставак.)

Главне мисли сувременог психофизичког паралелизма можемо у кратко разложити овако: Физичким догађајима као спољашњим појавима у човечијем телу, увек одговарају извесни психички појави као унутарње делатности. Оба ова појава иду паралелно један с другим а међусобно један на други не утиче. Појави свести нити могу бити као узрок, нити као учин (Wirkung) физичких догађаја. Психички појави се даду само из психичких узрока а физички само из физичких разјаснити. Паралелизам кулминира у изреци: између психичких и физичких делатности не постоји никакав међусобан утецај.¹ За основ ових

¹ Jodl, Lehrbuch der Psychologie стр. 75—77. Paulsen Einleitung in die Philosophie. стр. 88. и 100. Höffding, Psychologie, cap. III.

начела служи Спиноцина изрека: Тело не може утецати на душу да ова мисли, нити душа на тело, да се ово креће или мирује.²

Психофизички паралелизам није материјализам, као што му то име некоје пристрасне католичке апологете натурају, као што је и сам Гутберлет³ у овом случају пристрасај. Свој антиматеријалистичан правац очитује паралелизам у томе, што његови заступници сасвим очито износе мишљење, да се психички појав не да из материје разјаснити и потпуно признају разлику између ова два појава. Но психофизички паралелизам је уједно и антидуалистичан, али приговори против ове тачке неће се моћи тако лако отклонити. Паралелизам прима психички појав који се не да из материје разјаснити у свој систем, но у исти мах побија и могућност, да се овај даде из нематеријалне супстанције душе као емпирички недоказаног појма извести. Хоће дакле „психологију без душе“. Шта су према таком схваћању психички појави у овом систему? Они су неразјашњен појам, тамна тачка, која се увукла у систем, о којој нико ништа не зна позитивно рећи. Ми ћемо се на ово место вратити доцније, док будемо остале мисли паралелизма испитали.

Да основну тему паралелизма докажу, наиме, да између телесних и душевних догађаја нема никаквог међусобног утецаја, преставници те теорије позивају се у смислу Спиноцином на различитост и разноликост душе и тела. Но ипак другачије од Спиноциног метафизичког начина посматрања, хоће ови преставници сувременог паралелизма своје разлоге против међусобног утецаја, „без икаквих метафизичких хипотеза“, на позитивним принципима природних наука да оснују. По мишљењу паралелиста они принципи природних наука, који говоре против међусобног утецаја, јесу: принцип ограниченог природног каузалитета (geschlossene Naturcausalität.) и принцип одржања енергије.

² Spinoza, Ethika III. prop. 2.

³ Der Kampf und die Seele. стр. 143.

Када ми подробно испитамо суштину ова два принципа, као што их паралелисте излажу, ми ћемо видети да су ова два закона изложена у механичком смислу.

Шта треба да значи закон ограниченог природног каузалитета, налазимо о том најбоље извешће код Вунта. Тај закон почива на претпоставци, вели Вунт,⁴ да облик, у ком се исти закон у најобичнијим случајевима кроз еквиваленте снаге и трансформације (Kraft — und Transformationsgleichungen) даде констатовати и ван границе тог констатовања задржава своју вредност, или да то исто другачије изразимо, да својства, која ми морамо материји приписати, да можемо потпуно тумачење природе у принципу спровести, зависе само од осталих елемената материје, никако пак од мање више заплетених спојева у којима се они јављају.

Други стадијум појма каузалности по Вунту⁵ састоји се у извођењу (Ausbildung) појма снаге. Снага је супстанцијелна каузалност. У свом даљем извађању вели Вунт⁶: све природне снаге у опште па и оне, за које се емпирички каузални односи даду изразити непосредно само кроз еквиваленте трансформације, у задњој истанцији јесу убрзавајуће, (beschleunigende), дакле, механичке снаге.

На основу претпоставке принципа ограниченог природног каузалитета, мишљење, да човечија воља може директно природне снаге у кретање довести, јесте исто тако чудо, као што би чудо била хипотеза, да човек може себе на друго које место да пресели а да се не послужи физичким средствима.⁷

Овако схваћање принципа каузалности ограничава појам природе само на материјални свет и према томе све догађаје у природи хоће из оних природних узрока да разјасни, који су само материјалном свету својствени. У истом механичком смислу као Вунт, изражавају се о каузалности и све остале паралели-

листе. Паулсен⁸ се овако изражава: ако пука мисао може и један молекул мозга с места покренути, то онда исто тако може и брегове с места покретати или месецом управљати. По мишљењу Лангеовом⁹ то би била повреда свију принципа природних наука, када би мисао и један атом мозга за милијонити део једног милиметра могла с места да покрене. По Хефдингу¹⁰ закон динамике (Trägheitsgesetz) се противи могућности, да психички узроци могу кретање проузроковати. Физичка енергија се може само са физичком енергијом заменити и она се мора, у колико је могуће, увек као кретање замислити.

Са механизирањем свију снага у природи присталице паралелизма механизирали су и закон о одржању енергије. Они су тог мишљења, да се принцип еквивалента код механичких процеса тако имаде схватити, као да су све енергије као снаге покретачице чисто механичке природе и да то води претпоставци, да се и задње форме догађаја имају као кретање схватити. У том лежи оснивање немогућности међусобног утецаја, основног начела паралелизма. Све што се у материјалном свету догађа, догађа се услед механичких узрока, зато схваћање кретања на психичке као не механичке узроке или психичких појава на материјалне, јесте повреда свију принципа природних наука. Отуд изводе паралелисте свој закључак, да међусобан утецај душе и тела, као две једна другој супротне чињенице, не може постојати.

Као што смо већ напред приметили, присталице паралелизма изложили су принцип ограниченог природног каузалитета и принцип енергије у смислу механичком. Мишљење, да се све промене у човечијем телу могу само из механичких узрока протумачити, вели Венчер¹¹, и да се у опште све промене имају само на механичке чињенице сводити, јесте

⁸ Paulsen, Einleitung in die Philosophie.

⁹ Lange, Geschichte des Materialismus. II Aufl. II Bd. стр. 155.

¹⁰ Höfding, Psychologie, стр. 73.

¹¹ Wentcher, Über die psychophysische Kausalität, стр. 39.

⁴ Wundt, Philosophische Studien, Bd. X. стр. 38.

⁵ Wundt, System der Philosophie стр. 280.—282.

⁶ Wundt, Philosophische Studien. Bd. X стр. 28.

⁷ Ibid. стр. 28.

ограничење природе у смислу физике, где је духовни свет искључен. Ако ми у физици видимо, да само једнако на једнако утиче, разуме се по себи, јер физика само једно другом сличне елементе у себи садржи, закони који важе за материјални свет, могу само за тај свет важити, никако им се пак не сме приписивати општа вредност. То би био нелогичан *petitio principii*, да ми једном принципу, који смо добили са појединих случајева на пољу физике, хоћемо да дадемо вредност и појавима у духовном свету, који су од материјалних сасвим различити. Такав начин дедуктивних закључака, као што ћемо доцније доказати, противуречи искуству.

Услед ограничења природе само на материјалне догађаје о којима нас физика учи, присталице паралелизма су и појам снаге као супстанцијелну каузалност ограничили само на механичке снаге, које као чињенице материје ништа друго нису, до ли кретање. Отуд изводе паралелисте, да и задње форме делатности морају бити кретања. Да ову хипотезу паралелизма опровргнемо, ми ћемо се позвати на Роберта Мајера, који је пронашао закон о енергији, и чија основна дефиниција о снаги и кретању говори против оваковог схваћања енергије. Као што ми на основу одношаја, који постоји између снаге падања (*Fallkraft*) и кретања, вели Мајер,¹² не можемо закључити, да је биће снаге, услед које се падање врши, кретање, исто тако не важи овај закључак ни за топлоту. Ми би противно томе могли закључити, наиме, да би могла снага да постане кретање, било оно просто или вибрационо, као што је светлост, топлота, и т. д., мора да престане бити топлота. И Штумпф, у свом уводном говору на конгресу психолога у Монакову 1896. г., примећује врло убедљиво: Већ и сама разлика између потенцијелне и кинетичне енергије доказује, да узрок кретања не мора имати облик кретања.

Из овог смемо закључити, да паралелизам све више губи позитивно тло а

паралелисте да врло често буне емпиријска дата са ипотезама, а овде замењују појам кретања са појмом узрока кретања и тамо мисле да су поставили емпиричка начела, где се у ствари говори о хипотезама. То још јасније упада у очи, када промотримо закон каузалности и енергије у њиховој битности, како нам се ови приказују.

Ми оба ова принципа познајемо само у њиховим обележјима, како се нами јављају, никако пак у њиховим битним унутарњим обележјима, и баш о оним обележјама ових принципа, на које се паралелисте позивају, да на основу њих своје хипотезе оправдају, ми ништа не знамо. О снагама, које паралелисте себи механички замишљају, помоћу закона каузалности и енергије ми не знамо ништа. Ми их само кроз њихово делање знамо. Закон каузалности и енергије, не дају нам никакovo разјашњење у погледу елемената и услова, услед којих се међусобан утецај може вршити. Још мање нас упознаје са формама, кроз које се разне енергије трансформирају и у првобитни супстрат враћају. Ако ћемо самом Вунту¹³ веровати, који се баш на овај принцип ослања, то немамо логичног основа да верујемо у принцип неограничене трансформације енергије. По Вунту механичка енергија може да се сасвим претвори у топлоту, но ова може само делимице да се натраг врати у механичку енергију. Где је ту она позитивност у знању принципа енергије, која се тражи од једног принципа, када хоћемо на њему да базирамо једно начело, за кога смемо правити закључке? Нарочито пак овде код паралелиста, који хоће да им исти принцип служи као доказ паралелизму као „емпиричком постулату“. Та ми ни о самом појму принципа енергије у његовој битности нисмо начисто!

Да докажемо и са ауторитативне стране, да паралелисте немају позитивног ослоња у принципу енергије, ми ћемо се овде позвати на Сигварта, једног од најбољих логичара у сувременој немачкој филозофији, који је у својој логици

12 Robert Mayer, Die Mechanik der Wärme. Aufl. III. стр. 28.

13 Wundt, System der Philosophie, стр. 483.

темељно испитао ову тачку у систему паралелиста. Принцип одржања енергије, вели Сигварт¹⁴, ништа нам не казује, који ефекти од којих узрока зависе и услед којих услова поједини узроци делују. Принцип о енергији само нам толико говори, да, док извесне масе једна на другу утичу, постоји еквивалент делатности између претходног стања и стања које после следи, али се никако не да емпирички доказати, да се материалне промене могу само услед материалних узрока делити. То не значи потврдити принцип енергије вели Сигварт;¹⁵ ако ми претпоставимо, да такви систем маса може и са елементима снага друге врсте да ступи у каузалан одношај и да делатности, које проузрокују снаге које се у маси налазе, и ван њезиних граница могу да ступе у одношај са снагама друге врсте, него што су механичке снаге.

(Наставиће се)

14 Sigwart, Logik, Bd. II стр. 528.

15 Ibid. стр. 53. 34.

Беседа на Ускрс.

Саставио и говорио: Милан Попадић.

Замислимо, православни Хришћани, лађу на бурноме и силно усколебаном мору и погледајмо, како је бесни вали са страшном хуком, с једне на другу страну пучине морске бацају, и ударају о ледено стење мора сињега све дотле, док је не униште и у дубљину своју не прогутају. Тако је и овај земни живот наш то исто што и море сиње то, а ми људи у томе животу своме, то смо исто, што и лађа на узбурканом мору томе. Као што лађа мирно плови по мору — када је време тихо и благо — тако би и ми људи увек мирно пловили по мору живота свога земнога, да греха нема. Али као што бура на мору прети, да ће лађу на мору разбити и утопити; — тако исто и бура греха нашега прети нам пронашћу душевнога спасења нашега. И ми би заиста пропали и у понор греха свога утонули, да нас нежна мајка, св. црква наша православна, није увела у прошли часни пост — у то тихо и мирно пристаниште, — да нас од буре греха и

страсти наших спасе, те да нам уједно и прилику даде, да скрушеним и смиреним срцем, искреном исповешћу, молитвама, постом и сузама покајања оперемо грешну душу своју, те тако : исповеђени, покајани и причешћени, са чистим срцем поклонимо се данашњем светлом васкрсењу Спасовом.

Благо теби, душо хришћанска и православна, благо теби и овога и онога света, ако си Васкрс свој православни тако покајана и од греха омивена — дочекала! Онда рујна зора Васкрса твога тебе љупко поздравља, целива и надом хришћанском, надом спасења задахњује. Онда данашње сунашце јарко, сунашце Васкрса и спасења твога са својим топлим пролећним зрацима обасјава душу и срце твоје, у коме је дотле, — док се покајао ниси — тама и мрак греха царовао. О, како онда мора да ти је мио и сладак глас, глас, који ти је јутрос раном зором на уранку победоносно навестио Васкрс Христов — Васкрс твој православни са милом и дивном песмом православном: Врскресење твоје Христе Спасе, Анђели поју на небесима, и нас на земљи удостоји чистим срцем Тебе славити!

Да, богољубазни Хришћани, пукао је печат на гробу Христову, Христос је васкрсао. Христос је васкрсао, те са симолом победе: белим барјачићем у руци, разрушио је силу адову, те је тиме и палом роду људском — који је у гробу греха лежао — подарио Васкрс. Христос је васкрсао, и из гроба у телу човечјем засија нам најјејачија светлост правде и истине. Христос је васкрсао и отворише нам се рајске двери. Васкрс, то је благодат и помоћ Божја, којом је докончано спасење људи, то је слобода, која је људе као робове греха тешких синцира греховних ослободила. Васкрс, то је здравље и живот душе наше. Па где се налази, љубазни моји, та помоћ Божја, која спасава људе, где лежи то здравље и живот душе наше? Где је Васкрс наш? У цркви нашој православној, браћо, и Ускрс је наш православни.

Још на три недеље пред часни пост запојала је св. права наша: „Покаљнић ѿвкрзи ми двери“. Па за време целога про-

шлога часнога поста, стајале су отворене двери покајања, те нас је нежна мајка св. црква наша — мило и благо позивала — да се покајемо. Па ко је год од нас послушао материнскога гласа тога и ко се исповедио, покајао за грехе и грешнога живота окануо, па онда примио Христа у св. тајни причешћа; — тај је сваки заједно са Христом Спаситељем ускренуо данас од смрти греха свога, томе се одвалио тешки камен са двери срца, па је из гроба греха васкрсао у живот блажен, па се данас наслађује истинитом радошћу светлога Васкрса Христова. У томе пак Васкрсу православном, који је у цркви нашој, садржи се и рођење Христово и Његово проповедање науке Божје на земљи и Његово страдање и смрт тела му човековог. Једном речи, у Васкрсу Спасову садржи се сва наука Божја — св. Јеванђеље, које донесе Спас наш на земљу, те основа цркву своју на земљи, а у цркви својој постави свештенство, и заповеди првим свештеницима цркве своје — апостолима: да иду по свему свету, те да проповедају Јеванђеље свима народима, крстећи их у име Оца и Сина и св. Духа; учећи их, да све држе, што им је Он заповедао; и рече им, да ће бити с њима у све дане до свршетка века (Мат. 28. 19, 20.).

Па ко је, браћо, ту науку Божју — св. Јеванђеље — које су апостоли по свему свету распространили — од Христова вазнесења на небо, па до данас — верно чувао и сачувао? Верна чуварица науке Божје — св. Јеванђеља, јесте: св. црква наша православна, са којом ће Христос до века бити и којој ни врата паклена одолети не ће. Па када је црква Христова верно чувала и сачувала до данас св. Јеванђеље — реч Божју; то онда и Хришћани, који су у цркви својој спасења тражили, доиста, да су га нашли и кроз цркву своју са св. Јеванђељем у руци, заиста су достигли потпуно савршенство, постали су богоугодни и свети, те су тако задобили ону зграду од Бога кућу нерукотворну на небесима (II. кор. 5. 1).

С тога и ми, љубазни, тврдо уверени будимо, да нам спасење и Ускрс из смрти греха нашега може дати једино црква наша

православна — кроз св. Јеванђеље, — ту благу вест Христову, која нам се чиста и неповређена у цркви нашој проповеда, и нас свему оном учи, што је за душу нашу корисно и спасоносно. Ова наша земна, рукотворна црква у животу овом, отвара нам двери оне небеске, вечне, нерукотворне цркве, те нас тамо на небу — за добра дела наша — спасења удостојава.

Па када је то тако јасно, када је то истина, која се не може и несме опоречи, да је наша црква нас кроз скоро пуних две хиљаде година спасавала, па и данас спасава; — онда нас заиста до дна душе заболети мора, што и међу нама има и такве браће наше, одмет синова св. мајке цркве наше православне, који одећу крштења, којом их је мајка св. црква наша у светињу и духовни препорођај заоденула и просветом духовном — са познањем Бога и науке Божје са својих материнских недара надојила, — који велим — одећу ту крштења, заблудом својом каљају; те и комад хлеба и хране душевне, коју им рођена мајка св. црква са трпезе св. Јеванђеља пружа — одбацују и не примају, а душевне хране пак траже — и по свом уверењу и налазе — код туђе мајке, мајке не рођене, на чијим леденим грудима усахнула је храна за лепо православље и мило Српство наше, која горда и охола мајка учи заблуделу децу своју, да иступе из заједнице наше, јер да у њој тобоже не могу спасења наћи. То су, браћо, учења лажна, мисли грешне и смутне, мисли продрзљиве, које потичу, код те браће наше — из највеће њихове надутости душевне и уображења да ће се — ваљда њима за вољу — цео свет преокренути.

Има ли кога међу нама, који не би осудио и у духу се своме згрозио на оне синове и кћери, који би лице своје одвраћали и презирали рођену мајку своју и њој неблагодарни били, која их је — с вољом Божјом — на свет извела, одхранила и људима учинила? С вама заједно одговарам — нема. Тако исто и ми из дна душе своје морамо осудити ту браћу нашу, који презиру цркву своју и њој су неблагодарни, која их је материнским

млеком св. Јеванђеља од раног детинства им хранила и одхранила, која их је са Богом и св. Јеванђељем упознала, а душу и срце њихово са најсветијим осећајима побожности напунила; без чега би душа њихова пустиња сува, а срце њихово грумен хладне стене било, за коју — ништа што је свето и божанствено — пријањало не би.

Но ја питам: Смета ли коме црква наша и њено учење св. Јеванђеља, да он не може да тражи и нађе спасења свога у цркви својој? Заиста да не смета. Јер никада никог црква наша није учила: да буде непоштен, неправедан, нечист, неумерен, неуредан, лењ, крадљивац, пијаница и блудник; него нас напротив црква наша кроз св. Апостола учи, да пригрлимо све што је: поштено, истинито, праведно, пречисто, прељубазно, и ако је још која врлина то да себи присвојимо и тиме да душу своју украсимо. Још нас сами глас јеванђелски кроз св. цркву нашу позива, да се оканемо злих и грешних дела својих, него да се у искреном и срдачном кајању обраћамо Богу и потражимо оправдања и спасења свога. Зашто се та браћа наша не прихваћају с нама заједно оне стазе и пута, који нам указује црква наша са св. Јеванђељем у руци, црква наша — та кућа Божја, која је вечна, као што је и дело Христовога искупљењаечно? Зашто се они не прихваћају стазе те, коју нам указује Ускрс наш православни у цркви нашој, те нас — који смо били у тами и сенци смртној, — ускренути из гроба Спас наш озарује божанственим зрацима својима, те нас као Бог крепки узноси на небо, Богу Оцу нас приводи и усиновљава? Па када они хоће богоугодно да живе, то зашто онда истунају из заједнице из цркве наше, када и ту могу они богоугодно, свето и праведно живети; те по најпречој дужности својој хришћанској тиме и другој браћи својој давати примера доброга и светога живота. Као што и апостол вели: „Утешајте један другог, и поправљајте сваки ближњег; поучавајте неуредне, браћите слабе, снесите свакога“. (Солуњ. I. 5, 12, 14). Па када они хоће да се кају, те се у њима пробудује страшни прекор

савести за зла и грешна дела у животу им учињена; — то зашто истунају из цркве своје, зашто беже од нежне мајке своје, када она има најблажије и најлековитије мелеме за греховне ране наше. Тако, ма тешки грешници ми били, ма и најцрњи грех на души својој имали, тога греха ми кроз цркву своју са искреном исповешћу и срдачним кајањем — искајати и милости од Бога задобити можемо. Као што читамо у св. Писму: како је цео град један „Ниневија“, због греха и неправде своје пропасти морао; али се кајао и од Бога оправдање добио. Тако исто — Митар онај, који се искрено у св. храму своме, Богу исповедао и кајао, Закхеј, па разбојник, што је са Христом на крсту распет био — покајањем од Бога су оправдање задобили и спасли се. Зашто онда назарени хоће по народу да распростру неки други нови пут к спасењу, када тај пут није од Бога, него је све то измислио уображени и изопачени ум људски, то је семе кукоља сатана посејао и у наш дични народ српски — сатана — који се облачи у светла одела и у разне облике претвара, да поједине од нас — маловерне и слабе — заварава и на странпутицу заводи, да нас изводи испод крила лепе вере наше православне, те тако да подгриза и дично Српство и лепо православље наше.

Но јесу ли нама на одмет ти најдрагоценији аманети дедова наших за које су они крвцу своју пролевали? Нису. Па када нису, то ако је у нама, ма само искре још онога правога поноса Србинског, оне жарке љубави и оданости према православлу своме, ако смо онај прави сој дичнога рода свога; — то онда часа не часимо, него сви као један, сви ми: и свештеник и учитељ и чиновник, трговац и занатлија и ратар српски, порадимо на томе — сваки у делокругу своме, — да се улепша и на највећу висину сјаја подигне крвљу отаца наших стечена зграда Српства и православлa нашега. Затим се уједно, као прави војници Христови наоружајмо, припашимо о бедра своја мач и сва оружја духовна, те ступимо у отворену борбу са противницима вере и цркве своје. Стајимо на супрот томе одрођавању: оца од

сина, сина од оца, матере од кћери, кћери од матере своје, брата од брата, пријатеља од пријатеља и кума од кума свога.

Па како ћемо ми, љубазни, ступити у борбу ту и томе жалосном појаву и у овој општини нашој на супрот стати? Тако, ако будемо од свега срца пригрлили цркву своју, а у цркви пак, ако се омили срцу нашем дивно појање наше православно; те се то тако у души нашој дубоко укорени, да сваке службе Божје, сви ми и старо и младо са свом дечицом својом у појању лепо изученом, дечицом својом — том милом Српцади и узданицом чародном; — побожно у св. храму своје стојимо, Бога славимо и св. Јеванђеље слушамо. Ако будемо изоставили све ружне и штетне обичаје своје, који нас затиру, и из којих се често рађају многи греси, преступи и безакоња наша. Ако један другог потпомагали и братску руку помоћи у нужди и невољи, један другом пружали будемо; те тако да склопимо заједницу: побожности, мира, љубави, слоге, узајамнога потпомагања, радиности, вредноће, умерености и штедње.

Тако би онда браћо моја мила, свагда на данашњи дан са Васкрсом Спасовим, кроз цркву своју, спасење своје народно прослављали, веру и цркву своју православно верно и постојано чували одрођену браћу своју себи присвајали, те се тако сви право и братински на данашњи дан поздрављали са „Христос васкресе“; а нама би тада радосно и победоносно одговарано било: „Ваистину васкресе“. Амин.

Преглед црквених уредаба о светим тајнама.

С руског превео и попунио: Ст. С. Илић.

(Наставак.)

б.) Лица над којима се врши миропомазање.

Тајна миропомазања има се вршити 1.) над свима онима који се крсте, били они деца или одрасли; 2.) над јеретичима и расколницима који се обраћају у православно Цркву и 3.) над православним владарима, при крунисању њихову.

По црквеним правилима, тајна миропомазања има се обавити над свима онима, који се крсте и то одмах и непосредно после крштења (Лаод. 46), као што се оно обављало у православној Цркви још од најстаријих времена¹, те је с тога и чин тајне миропомазања стављен уједно са чином тајне крштења. И ако се је у првим вековима, када су миропомазање обављали сами епископи, дешавало, да се оно одлагало на неко време после крштења, ипак се то све чинило само због тога, што епископи нису могли полеизивати у једно и чисто време све новокрштене. Да би се избегле све могуће опасности, с којима је скопчано одуговлачење миропомазања над новокрштенима, дозвољено је и презвитерима, да без икаква одлагања, одмах иза крштења, обаве и тајну миропомазања.

Гледе оних, који ступају у заједницу православне цркве из разних јереси и раскола, Свети Оци одредили су и узаконили као опште правило, да се имају помазивати светим миром. (Вас. Вел. пр. 1). Ма да православна Црква признаје крштење, које се обавља у расколима и сектама, ако је само обављено у име Оца и Сина и Светога Духа и погњуровањем у воду у три пута, ипак зато она не признаје њихово миропомазање, јер је у томе погледу велика разлика између крштења и миропомазања, а на име она лежи у томе, што по црквеним прописима крштење — у случају нужде — може обавити и световњак без свештеника, док међутим за тајну миропомазања, будући да се њоме саопштавају вернима благодатни дарови Светога Духа, захтева, да ју врше освећена лица, која имају на себи тајанствено рукоположење и власт, да могу и другима саопштавати дарове Светога Духа. Осим тога, дарови Светога Духа, распрострањују се и чувају се у Цркви само посредством непрекидног наследства апостолске службе, из чега следује, да тамо где тога наследства нема, не може бити ни законитог свештенства, па према томе ни истинске тајне миропомазања. Свети Василије Велики овако суди о томе предмету: „И премда је почетак оделења био услед раскола, али одступници нису више

¹ Const. Apost. 7. 43. 44. — Тертул. de bapt. cap. 7. 8. — Св. Киријан ер. 70. ad Jubajan. — Св. Кирил Јерусал. огласит. 3, § 1. 3. 6. 7. — Дионисије Ареопаг. церк. јерарх. гл. 2. и даље.

имали на себи благодати Духа Светога, пошто је нестало саопштења те благодати чим се прекинуло пријемство, јер први који се оде-лише добили су били од отаца (православних епископа) рукоположење, те су имали благодат духовну кроз то, што су на њих руке поло-жене биле, али одељени (после тих првих) и поставши услед тога световњаци не имадоше више власти ни да крсте, ни да рукополажу, и дакле не моглоше давати другима благодат Духа Светога, коју су сами изгубили“. (Вас. Вел. прав. 1). Из наведенога видимо да је Св. Василије готов био признати крштење неких јеретика и расколника, али о миропомазању говори он овако: „Свакако већ нека то важи, да они који се обраћају, имајући засебно своје крштење, морају бити најпре помазани од верних и тада пак приопштити их тајнама“ (ibid.). У осталом црквена пракса се ни мало не противи наведеним речима Светога Василија Великога, шта више, она иде и у прилог главној мисли његовој, јер православна црква признајући, неким од ње одељеним друштвима, јерархијско пријемство, признаје и светост тај-нама обављенима у истим друштвима. То све чини Црква из разлога, што су таква друштва у заблуди само гледе неких специјалних мишљења, али се међутим држе правилних основа вере и Цркве. У погледу примања чланова таквих дру-штава, у заједницу православне цркве, имамо и примера и правила, да их ваља примати само посредством тајне покајања, молитава, и свечаног одречења од пређашњих заблуда њихових. Овако је установио шести васељенски сабор о весторијанима и евтихијанима (прав. 95). Тако и данас поступа православна црква, при са-једињавању у своју заједницу Хришћана римске цркве,² ако се при обраћању такорих инове-раца сазна, да они нису миропомазани у својој цркви или се не зна за извесно да ли су миропомазани или нису, у том случају, без икакве сумње, ваља их миропомазати по начину наше свете Цркве.³ Који иступе из Цркве у какву јерес или раскол, а претходно су у нашој Цркви миропомазани, ако се опет врате у крило светога Православља, не смеју се по ново миропомазати, већ их треба путем покајања и молитава прикључити православноме стаду.⁴

² В. Чинъ присоединенія къ правосл. церкви ино-вѣрцевъ.

³ В. Книга о дужностима презвит.

⁴ Чин присоединенія къ правосл. церкви.

У чину православне цркве о миропомазању иновераца, спомињу се и воспријемници, али само за оне случајеве, при којима иноверац, који ступа у православну цркву, ма из каквих разлога није у стању сам одговарати на пи-тања која му се стављају при свршавању ове свете тајне. У осталом нема општег правила за воспријемнике при св. миропомазању.⁵

Помазивање царева и краљева светим ми-ром, приликом ступања им на престо, уста-новљено је самим Богом. Када је Бог осветио царску власт у израиљскоме народу, наредио је, да се изабрани за царе одмах приликом избора имају помазати. На тај начин били су помазани Саул, Давид, и остали цареви је-врејског народа (1. Цар. 10, 1. 16, 12 и даље). Да то не беше само спољашњи свечани обред, већ тајанствено дејство, види се и из тога, што су уз то помазање ишли и нарочити дарови Светога Духа. Читамо на пример, да после помазања *ношашесѧ Духъ Господень надъ Давидомъ отъ дне того, и потомъ* (1. Цар. 17, 13). Православна црква само врши вољу Свемогућега, када, — оснивајући свој поступак на поменутој од Бога постављеној установи, и у томе истом сазнању — врши тајну миропомазања над православним влада-рима, при њихову ступању на престо. Миро-помазање ово не треба сматрати као засебну тајну, јер оно има исту основу и исти начин као и општа тајна миропомазања, и јер пра-вославна црква у сваком случају признаје сама седам тајана; оно није ни понављање исте тајне, јер има искључиво своје значење и употребу, а општу тајну миропомазања Црква не дозвољава понављати. Миропомазивање ца-рева је само особена *форма*, вид тајне миро-помазања, или да речемо, њезин виши степен, јер се у овој прилици, путем миропомазања саопштавају помазанику особени, нарочити виши дарови благодати, као што и приличи његову вишем одређењу у свету и у Цркви Христовој, по коме је он позван и дужан да управља и влада друштвеним животом хришћанског, миро-помазаног рода.

(Наставиће се)

⁵ По правилима римске цркве, при миропомазању морају бити воспријемници, који ступају у духовно ср-ство с миропомазанима; ови се воспријемници разликују од воспријемника при крштењу и ваља морају бити друге особе. Cours droit canon. par André. t. I.

Писмо жене Толстоја Петроградском митрополиту Антонију и његов одговор.

Поводом искључења из Православне Цркве грофа Лава Николајевића Толстоја, написала је жена његова Софија Андрејевна Петроградском митрополиту ово писмо: „Ваше Високопреосвећенство. Прочитавши јуче у новинама жестоку одлуку Синода о одлучењу од цркве мога мужа грофа Лава Николајевића Толстоја, и видјевши међу потписима пастира Цркве и ваш потпис, нијесам могла остати к томе потпуно равнодушна. Мојему тешком негодовању нема краја. И не с те тачке гледишта, да ће од те писмене одлуке погинути духовно мој муж: то није дјело људи, већ Божје дјело. Живот душе људске са религиозне тачке гледишта није никому — осим Бога, познат, ни срећом — подчињен. Али с тачке гледишта оне Цркве, којој ја припадам и од које нећу никада одустати, — коју је створио Христос ради благосиљања именованом Божјим свију најзнатнијих момената људског живота: рађања, брака, смрти, туга и радости људских — која громко мора провозглашавати закон љубави, опћег свепраштања, љубав према непријатељима, према онима, који нас мрзе, молити се за све, — с те тачке гледишта мени је непостижна одредба Синода.

Она ће изазвати не симпатију (осим само Московских Вједомости) већ негодовање међу људима и велику љубав и симпатију према Лаву Николајевићу. Већ ми добивамо такове изјаве и неће им бити краја са цијелог свијета.

Немогу а да не споменем јоште о тузи, коју сам претрпила због несмислице, о којој сам чула прије — наиме: о тајном налогу Синода, да свећеници не опоје у цркви Лава Николајевића, у случају његове смрти.

Кога желите казнити? — мртва човјека, који више ништа не осјећа, или оне, који га окружавају и који вјерују и који су му блиски? Ако је то грожња, то коме и чему? Зар за опјело мога мужа и за мољење за њ у цркви ја нећу наћи — или таквог честитог свећеника, који се неће поплашити људи пред правим Богом љубави, или не честитог, ког ћу ја подкушати новцем за ту сврху?

Али мени то није ни потребно. За мене је црква појам апстрактан, и за служиоце

њене ја признајем само оне, који истинито схваћају значење Цркве.

Ако признамо за цркву људе, који су дрзули да својом злобом наруше виши закон — љубав Христа, то би одавно сви ми, који истинито вјерујемо и посјеђујемо цркву, отишли од ње.

И криви су због грјешних одступања од цркве не они, који су заблудили, већ они, који су грдо признали себе на челу цркве и мјесто љубави, смјерности и свепраштања, постадоше духовнијем убицама онијех, које ће прије простити Бог због њихова смијерна живота, пуна одречења од земаљских блага, пуна љубави и помоћи људима, ма да су и ван цркве, него ли оне што носе митре са брилијантима и звезде, али карају и одлучују од цркве — пастире њезине.

Опроврћи моје ријечи лицемјернијем доказима — лако је. Али дубоко схватање истине и правих намјера људи — неће никада преварити.“

На ово писмо жене Толстоја, одговорио је Петроградски митрополит Антоније ово:

Милостива Госпођо

Грофице Софије Андрејевна.

Није то жестоко, што је учинио Синод, објавивши о отпаду од Цркве вашег мужа, већ је то жестоко, што је он сам са собом учинио, одрекавши се од вјере у Исуса Христа, Сина Бога живога, Искупитеља и Спаситеља нашега. И баш на то одречење и требало се је одавно излити ваше тешко негодовање. И наравно, не гине ваш муж од комадића штампаног папира, већ од тога, што се је одвратио од Извора живота вјечног. За Хришћанина се не да помислити живот без Христа, по ријечима Кога: „који вјерује у Њ има живот вјечни и прелази од смрти у живот, а који не верује неће видјети живота, већ ће бити гњев Божји на њем“ (Јов. III, 15. 16. 36. V, 34.). И зато се о ономе, који се одриче од Христа само једно може рећи, да је он прешао из живота у смрт. У томе се и састоји пропаст нашега мужа, али због те пропасти крив је само он једини, а не тко други.

Из вјерујућих у Христа састоји се Црква, којој и ви себе прибратате, и за вјерујуће, за чланове своје, Црква та благосиља именованом

Божјим све најзнатније моменте људског живота: рађања, бракова, смрти, туга и радости људских, али никада не чини она тога и не може чинити за оне који не вјерују, за незнабошце, за оне, који хуле име Божје, за оне, који су се ње одрекли и не желе од ње примати ни молитава, ни благослова, и уопће за све оне, који нијесу чланови њезини. Зато с тачке гледишта те Цркве одлука је Синода потпуно постижна, појмљива и јасна, као Божји дан. И закон се љубави и свепраштања тиме ни уколико не нарушава. Љубав је Божја безконачна, али и она не прашта свима нити за све. Хула на Духа Светога не прашта се ни у овом ни у будућем животу (Мат. XII, 32.) Господ свагда тражи човјека Својом љубављу, али човјек кадгођ не ће да иде на сусрет тој љубави и бјежи од лица Божјег, зато и гине. Христос се молио на крсту за Своје непријатеље, али и Он ју својој првосвећеничкој молитви изрекао горку његовој љубави ријеч, да је погинуо син погибељи (Јов. XVII, 12.). О вашем мужу, док је он жив, не може се још рећи, да је он погинуо, али је потпуна истина речена о њему, да је он отпао од Цркве и да није њезин члан, док се не покаје и опет не сједини с њом.

У својој посланици говорећи о томе, Синод је само посвједочио постојећи факт, и зато на њ негодовати могу само они, који не разумију шта чине. Ви добивате изјаве симпатије од цијелог свијета. Не чудим се томе, али држим да се немате чим гјешити. Има слава људска, има слава Божја. „Слава је људска као цвијет на трави: осуши ли се трава и цвијет је пао, али ријеч Господња пребива увијек.“ (1. Пет. I, 24. 25.)

Кад су прошле године новине развијеле глас о болести грофа, то је за свећенослужиоце настало у свој сили питање: треба ли њега, који је отпао од вјере и Цркве, удостојити хришћанског погребца и молитава? Многи су се због тога обраћали Синоду и он је за руководство свећенослужиоцима тајно дао и могао дати само један одговор: не треба, ако умре, не обновивши свог опћења са Црквом. Нико му ту нема никакве грожње, и другог одговора није могло бити. И ја не мислим, да би се нашао какав ма и нечестити свећеник, који би се усудио свршити

над грофом хришћански погреб, а ако би и извршио, то такав погреб над оним, који не вјерује, био би преступном профанацијом свећеног обреда. А и зашто чинити насиље над вашим мужем? Та без сумње он сам не жели да се изврши над њим хришћански погреб? Кад ви — жив човјек, рачунате себе чланом цркве и кад је она заиста савез живих разумних бића у име Бога живог, то већ сама по себи пада ваша изјава, да је за вас Црква апстрактан појам. И узалуд ви користе служиоце Цркве због злобе и нарушавања вишег закона љубави, коју је Христос заповједио. У Синаодалном акту нарушења тога закона нема. То је напротив акт љубави, акт призивања вашег мужа к повратку Цркви и вјерних к молитви за њ.

Пастире Цркве поставља Господ, а нијесу они сами себе гордо признали на челу ње, као што ви говорите. Носе они митре са брилијантима и звијезде, али то апсолутно није битно у њиховој служби. Остајали су они пастирима, одијевајући се у крпе, гоњени и прогањани, остаће таковима увијек, ма се опет морали одијевати у крпе, ма како их хулили и ма каквим презреним ријечима називали.

На крају молим опростите, што вам нијесам одмах одговорио. Ја сам чекао док прође први оштри момент вашег огорчења.

Нек вас благослови Господ и чува, и грофа — мужа вашег — помилује!“

—Н.—

Српски добротвор Исидор Добровић.*

Приликом овогодишње главне скупштине Српске Банке одредио је познати српски добротвор г. Исидор Добровић из Дарувара опет две хиљаде круна у сврху, да се шаљу ваљани ђаци из Славоније у свет за шегрте на изучавање свакојакних, ваљаних и корисних заната.

Уз Добровића придружи се одмах и одлични трговац г. Ђорђе Јагнић из Пакраца исто тако са две хиљаде круна, а остали пријатељи, који се затекоше у том разговору споразумеше се између себе и намакоше и од своје стране још трећу хиљаду форината у исту сврху.

* Замољени смо да донесемо овај чланак, што радо чинимо и ради саме ствари, а и ради тога, да одамо признање добрим делима родољуба г. Исидора Добровића.

Исидорова љуба, госпођа Кристина, као што смо читали ових дана, положила је у исто време добротворној задрузи Сркиња у Загребу хиљаду круна за оснивање српског девојачког панзијоната, који ће се можда отворити још ове или идуче године.

У Срба беше одувек племенитих људи и великих добротвора, који су чинили колико су могли и како су умели, који су нам подигли и одржали наше народне установе.

Досад су нарочито стипендије осниване за велике науке и школе, а Добровић даје чисто нов правац. Он почимље из темеља, сасвим одоздо.

Док се један доктор постави на ноге треба десет хиљада форината, — вели Добровић, — а том сумом може се из ништа подићи и упутити толико стотина шегрта. Ти шегрти гледаће свога посла, журиће се, тећи ће и стећи данас сутра, па нека они онда школују, дижу своју децу нависе.

Добровић хоће из темеља, хоће да помаже многој сиротињи, да јој скида мрежу с очију!

Ево што вели „Привредник“ у 2. броју од 1900. године о нашем врлом, али скромном старини:

„Пратећи будним и живим очима живот и јаде свога народа, особито у горњој Славонији, дошао је до увјерења, да се не могу и веће тамо поправити прилике српског народа, док се не подигне опет ново, чило, српско, занатлијско и трговачко кољено.

И отац му поче од малога као лицитар, послије, као трговац. И он се подиже из ништа од шегрта, а данас је угледан и богат трговац, који данас већ обилато помаже за живота сваку српску ствар Исидор зна и вели: ако хоћемо да се окрене на боље, треба да се омладина одаје занату и трговини. Али како ће сиротиња једна макар и у шегрте, кад не зна како и куд, кад нема чим? Намјештање дјецe, уз то нужна писарија, управа и т. д. скопчано је са великим трошковима.

Муку ту ето и разумједе и познаде и осјети овај српски родољуб, па је ово дана положио код управе „Привредника“ 2000 круна са изричном намјеном, да се упућују ваљани а сиромашни младићи, који полазе у свијет у шегрте, да изуче свакојаке добре и корисне занате.

Тако ето удари овај разумни и пронациви Србин темељ новом бујнијем прегнућу и напре-

тку подмлатка, који се посвећује поштеном раду и заради. И тај лијепи примјер подстрекну поштоватеље и пријатеље Исидорове и они у онај мах сабраше између себе у трен ока још 4000 круна, која се сума прикључи Добровићевој.

Његов примјер подстаћи ће сигурно још многе друге родољубе Србе, да у то име одвоје колико ко хоће и може, али свака бар по нешто.

Док су Срби трговци и занатлије још у креним рукама држали привредне и прометне конце од Будима до Солуна и од Арада до Бара, онда нам је све цјевало, онда смо у свему добро стајали, онда бјесмо угледни, напредни и упливни. Ти људи подигоше многе и велике српске задужбине, фондације и стипендије, али према тадашњим приликама и погледима не сјетише се ви они ни покољења послје њих, забрависмо сви да за Србина без рада и привреде ни господарства нема нити може бити.

И наш Добровић свјетује и упућује сваком приликом нашу омладину како су Срби испустили рад, зараду, трговину, занате и капитале журећи се за господством. Једно испустисмо, друго не стигосмо, остасмо празних руку на цједилу, обезглављени, збуњени.

И заиста би требало, као што Добровић добро каже, да наши добротвори, а нарочито трговци и занатлије бар одсад у првом реду на унапређење српског, трговачког и занатлијског подмлатка мисле, и на ту сврху да завјештавају. Лакше је, т. ј. јефтиније 100 и 200 шегрта, честитих привредника подићи и упутити, док се истом сумом школује једва један господин, чиновник и т. д. Трговци и занатлије стоје у вјечитој и директној вези са својим народом, отуд су они нама, особито у ово вријеме, поред ваљаних свештеника, учитеља, можда најпотребнији. И новина и свако знање, да уће у народ, мора пријећи преко трговаца и занатлија; откуд какви трговци и занатлије, такав је и народ. Свјесни и родољубиви занатлије и трговци уносе свијест и родољубље и у народ.

И наша је срећа што се у нас јављају у тешка доба и времена из народа људи не само са срећним мислима, него и са узоритим радом. Добровић каза и показа, шта треба и како треба, а ми смо увјерени да он усамљен остати неће, и онда су народу нашем обезбеђени срећнији дани и љепша будућност. Прослављајући се поједини, прославља се народ, а са народа враћа се онда опет слава на појединца. А веће

славе нема, него живјети и радити за мили народ свој. Дичнијег нам рада сада нема, него гдје Добровић поче, ми да наставимо у славу народну, а на дику своју.

* * *

Г. Исидор Добровић у осталом је стари познавак нашем свијету. Ко је био 1894., у Загребу на значајној конференцији оснивача Српске Банке, томе је зацвијело у памети оригинална појава овога нашег добротворца.

Сјећамо се те конференције у загребској српској автономној школи, на којој је конференцији председавао сад већ покојни септемвир Бранко Јовановић, који је са својом госпођом Јеленом загребској школи своју кућу приложио у вриједности од 60.000 круна.

Сјећамо се и данас још како устаје Добровић, на проговара крпким али дрхтавим гласом:

— Браћо! Ево ме видите, остарио сам, али до данас не видјех још српске школе, па се радујем да ме овај лијепи састанак у ту прилику доведе. Не зна нико како се срећан осјећам, да сам то доживио, па стога предлажем и молим да ми сад овдје покупимо и приложимо, ко колико хоће и може, па да се за тај новац упишу одмах акције Српске Банке за загребску српску школу.

Приједлог се прихвати радосно (бјеше их и још другижих доста који дотада не видјеше своје српске школе) и сабра се њеколико стотина форината реду на радост, а школи и дјеци на утјеху.

Али се Исидор Добровић не задовољи тијем успјехом, Српска школа оста му на срцу, те кад се врати у Дарувар, подиже тај исти Исидор Добровић са Костом Јовановићем, Јоцом Цигановићем и осталим честитим друштвом српску школу у Дарувару.

Је ли онда чудо да такви људи и даље бригу воде и темеље ударају, како ће те своје и друге српске ђаке упућивати и помагати, да се отискују даље у свијет у шегрте, да уче школу живота и да се враћају опет у свој крај, па да буду нови Добровићи, Текелије, Бозде, Вањани, Кулићи, Гавриловићи, Јагазовићи, Дрљаче и многи други; да постају одлични Срби привредници и племенити народни добротвори, којих ће се имена у Српству проносити и славити док је свијета и вијека!

Заиста смијемо рећи да се Срби опет свуда и у свему озбиљније, смишљеније, успјешније и на боље напријед крећу.

Главни је да се иза толиког застоја готово већ у свима српским крајевима бар колико толико напријед пошло, а кад се на боље окрене, онда је већ даље лако.

Српски народ је чинио и бистар па кад се свуд још боље и до краја схвати, како треба и што гдје треба чинити, онда ће и тамо гдје можда још чама влада, онда ће Срби свуд живо, оштро и успјешно у свему напредовати. Дао Бог хиљадили нам се Добровићи не само Исидори у Дарувару и

Мирко у Босанској Крупи, већ свуд од Будима до Солуна, од Арада до Бара, па и даље свуд по пространој српској отаџбини гдје Србин живи, и гдје крпки српски народни дух живи!“ II.

Та струка запарложена је у нас ужасно, нарочито од последњих десетина година, ма да су Срби трговци и занатлије као такви некад, а то не беше давно, од Дубровника, Трета на према Лајпцигу и преко Беча и Будима до Цариграда, па Одесе, Новгорода (дакле кроз целу средњу Јевропу) имали најглавнију заслугу и као привредници водили најодлучнију ријеч.

Но у нас се у последње време поред овога, онога, свачега, баш на привреду некуд сасвим заборавило, па баш зато особито радосно бележимо правац који наш Исидор Добровић са својим пријатељима и поштоватељима опет боље уочава, више уважава, па се ето, још жив, здрав, чини, сваке године радо и вољно залаже и делом доказује, да има у нас и данас одличних људи, као што их увек беше који не заборављају да су се сами подигли од шегрта на одличан положај.

Треба нам заиста и то те како Срба Добровићевих погледа, не би ли Срби као трговци и занатлије повратили, макар колико толико положај који смо заузимали и лудо, непромишљено изгубили.

Потребите способности и врлина беше одувек а има и данас у Срба, само треба дати повода и прилике да се ваљани Срби опет маше и озбиљније посвећују привредним пословима. Успемо ли опет у томе; онда ће нам опет и све остало живнути новим, свежим животом.

Зато и поздрављамо свога честитог старину Исидора Добровића у првом реду као српског добротвора, али још и више као човека, који нас изазива да се сви задубемо у његове мисли, у његове тежње, па да се све више шири и множи круг његових пријатеља, поштоватеља, једномишљеника, следоватеља и свих осталих који ће се на њега угледати у том правцу на срећу и корист српског народа.

Срби немају ни од кога ничему да се надају или да се у кога уздају, зато морају све своје послове до краја сами свршавати, јер ако ми нећемо сами, неће нико други за нас.

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Општински намет на парохијске сесије.) У званичном делу доносимо наредбу кр. земаљске владе одела за унутарње послове у Загребу, којом се наређује, да су свештеници дужни плаћати општински намет на парохијске сесије. Против ове наредбе, која веома терети свештенике једним новим теретом, а њиме крњи и смањује редовну и основну плату њихову, као што дознајемо, жалиће се наше свештенство све три дијецезе у краљевинама Хрватској и Славонији и потражиће, својим путем и начином, да се та наредба обустави, а онда и изван крепости стави.

Као што смо извештени, свештенство Архидијецезе Карловачке донеће у том погледу одлуке своје на овогодишњим протопрезвитератским зборовима, приликом овогодишње своје исповеди. — Ми ћемо у своје време саопштити све што се на ову ствар односило буде. А да наш извештај што потпунији а за саму ствар и што кориснији буде, молимо браћу свештенике, да нас о тој ствари брзо и тачно изволе известити.

У Србији

(Нов Устав.) Дана 6. (19.) априла о. г. у 10 сахата пре подне, прокламовао је Краљ Србије Њ. В. Александар I. нов Устав, који је удешен споразумом највиђенијих људи у Србији, под руководством Краљевим. Прокламовање Устава извршено је на свечан начин у великој дворани новог Двора, а у присуству Њ. В. Краљице Драге, краљевске владе, црквених поглавара, црквених и војних великодостојника и многобројних представника народних.

(Велика Школа.) Указом од 28. пр. м. постављени су у Великој Школи: за редовнога професора међународнога приватнога права и грађанског поступка *Живојин Периф*, ванредни професор; за редовнога професора зоологије *др. Живојин Борђевић*, ванредни професор; за ванреднога професора ботанике *др. Лујо Адамовић*, учитељ језика гимназије Краља Александра I.; и за ванреднога професора грчкога језика и литературе *др. Василије Бериф*, доцент. За доцента кривичнога судскога поступка у правноме факултету постављен је *др. Божа Марковић*.

У Грчкој.

(Жалосно стање и изглед на лепшу будућност). У врло жалосном стању налази се црква у краљевини Грчкој. Црквени живот пуи је мана

и недостатака. Митрополит Атински и његов Св. Синод труди се додуше да их што пре уклони, али увек скоро узалуд. Узрок је томе, што се положај цркве сматра као функција државног строја и без икаквих привилегија. Црквени послови зависе у свему од министра за црквена дела. Без његова учешћа Св. Синод грчке цркве не може апсолутно ништа остварити. Па кад се узме на ум, да се министри црквених послова сваки час мењају, а при том да је црква слабомоћна, то се даде лако замислити, зашто се грчка црква не може да ослободи својих давнашњих унутрашњих трзавица. Отуда је и то, што се већ 10 год. не попуњују упражњене епископије, којима врло неуредно управљају епархијски епитропи са месним свештенством. Отуд је и то, што религиозни живот народа пада на најнижи ниво. Свештенство које живи у економској зависности од народа, нема довољно оне моралне снаге и авторитета, које би требало да има. Манастири су данас место свађе, препирке и спорова, који опет рађају злобу и завист међу калуђерима, те се тиме подривају правила монашког живота. Даље, држава редовно сваке године побира 300 хиљада драхми од цркава и манастира. После грчког устанка 1821. год. кад је Грчка краљевином проглашена, конфисковала је држава у своју корист велика имања од 412 манастира, што по рачуну митрополита Атинског Прокпија износи 20 милиона драхми, од којих је на црквене потребе издато 10 милиона, а осталих 10 на државне потребе. У интересу правде требала би држава да од тих новаца помогне оснивању специјално црквене касе. Данашњи министар црквених посла Стане обећао је своју помоћ при остварењу црквених рефорама, на којима се данас ради, те се отуд можемо надати, да ће се положај цркве у краљевству грчком што пре изменити и на боље поћи.

„Страник.“

Разне белешке.

(Друштво за уједињење Хришћана свију назива и имена). Свима је добро познато, да развитак сектанства нигде нема плоднијег поља него у Енглеској. Главни узрок томе јесте индивидуализам тамошњег народа, који више свега ставља личну слободу. Црква се поштује само тамо, где је црквени и друштвени принцип стављен над принципом личним и где поједина личност приноси своје интересе на жртву интересима опћим. А тога тамо мало има, јер је тамо личност преча од свега. Црква се обара, а секте расту као печурке после кише. То неморално стање баца у бригу све оне, који још нису толико обневидили, да не појме вредност

принципа црквеног. Год. 1881. основаше у Лондону друштво за уједињење Хришћана свију имена.“ Чланови тога друштва су епископи: Лондонски, Херфордски и Колкутски и много угледних црквених радника енглеских, међу којима видимо и автора „Живота Христова“ ђакона Фарара. У недавно изашлом зборнику тога друштва епископ Херфордски говори о будућности Хришћанства у Англи — Саксонским земљама.

„У свему осећам долазак дана великога. Када ће доћи тај дан, то нико не може знати, но доћи ће време, када ће сви Хришћани, који говоре енглески сјединити се у једном исповедању вере; догматичке особине, које нас деле, престаће бити преградом за узајамно опћење. Људи ће сазнати да су деца Божја и браћа у Христу. Не догмати него синовља побожност и братска љубав сјединиће нас у једном символу вере.“

Тенденција је овде јасна. Англо-саксонска раса уморила се под бременим религијозног индивидуализма и култом еманципације мисли. Сада се осећа потреба у националном култу, у цркви у истинитом значењу речи. Том тенденцијом проникнута је и знаменита беседа познатог у Лондону црквеног говорника Dr. И. Д. Маклера. Овај је рекао, да XIX. в. није био век вере. Век ће вере доћи, а можда ће бити и ово XX. столеће. Тачка свеопћег јединства биће „централна истина смрти Исуса Христа за све људе.“ Потребно је да су сви људи прожети вером у тајну искупљења и тада ће све религијозне несугласнице и распре изгубити вредности. Човечанство ће се сјединити у вери спасења људи Богом преко Христа.

Све су то симптоми препорођења мисли црквених. Индивидуализам у религији проживио је свој век. „Странник“.

(Оригиналан оглас). Једном пастору цркве једне у Чикагу недавно паде на памет, да доста оригиналним начином сакупи велики број својих парохијана у цркву. Он даде у тамошње новине овакав оглас: „Умољавају се пет стотина младих девојчица да буду тако добре доћи идуће недеље у цркву, где ће пастор А..... проповедати на тему; „кад бих ја био девојчица.“ Оглас овај имао је сјајан резултат. Хиљадама света појури у цркву једно слушајућ проповед пасторову који красноречиво влагаше, колико би он добрих дела починио, кад би био хришћански васпитана скромна девојчица, а уједно наброја мане и пороке, што би их избегавао. Идуће недеље црква беше опет дупком пуна, јер пастор беше раније објавио, да ће те недеље пет стотинама младих проповедати о том, како се са 60-70 потура дневно може лепо живети и опет добра дела чинити. „Странник“.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. 3 ex 1901. М. Ш. О. 1—3 23.

СТЕЧАЈ.

Месни Школски Одбор српске православне црквене општине будимске расписује овим стечај на упражњено место учитеља.

Са овим местом скопчана су следећа годишња берива:

I. Редовна берива:

Плата	1200 круна
Накнада за башту	40 „
За партосе из заклада	18 „
Осам метери тврди сечени дрва	
Стан у нарави.	

II. Ванредна берива.

За сада поскупнина	240 круна
За повторну школу док иста постоји	120 „
Осим тога: у колико би учитељ од црквене скупштине за перовођу изабран био	240 „

Дужности су учитеља децу прописно обучавати; при сваком богослужењу појати; као и децу у црквеном појуњу поучавати.

Вешти појци доброга гласа имају првенство; а желити би било, да су вешти у ноталном пјенију друге поучавати.

Лична пријава служи за препоруку.

Рок стечаја траје шест недеља, рачунајући од првог уврштења стечаја у „Срп. Сиону.“

Компетенти нека своје ваљано снабдевене молбенице потписаном председништву овога Одбора (Budapest I. ker. Döbrentei utca 4. szám) у одређеном року поднесу.

Из седнице месног Школског Одбора држане у Будиму, 26. фебруара (11/III.) 1901. год.

Даринка Прерадовићева

привр. перовођа.

Протопрезвитер

Велимир Недељковић

председник.

ЈЕФТИМБА.

23 2—2

Код срп. православне црквене општине у Даљу имаде се оправити црквени торањ; расписује се овим јефтимбена дражба на дан 28. Априла по римском у два сата по подне. Прорачунска цена је 1960 Круна.

Потанки прорачун може се код председништва црквене општине сваким даном увидити.

Дражбоватељи дужни су 10% положити.

У Даљу дана 25. марта (7. априла) 1901.

Лазар Берковић

председник.

ДРУГИ ОГЛАСИ

СТЕВА ПИСАРЕВИЋ

искључиво свештеничког одећа кројач

Дунавска ул. бр. 20. **НОВИ САД** Дунавска ул. бр. 20.

Узимам особиту част, впреч. господи свештеницима правосл. српским, до знања ставити и препоручити им своју радњу и израду сваковрсних хаљина свештеничких по нај укуснијем кроју, и добром шаву, а такођер снабдео сам се добрим и правим штофовима: дубла, камгарна, алапина и листера. — Израђујем још камилавке од чохе и кадифе од којих имам увек у приправно-

сти зготовљених. — Нарочито наглашујем овде, да израђујем све ствари много јефтиније, него тек што би се исте израдиле примљене од посредника. Још ми је напоменути, да нисам никога опуномоћио да прима у моје име послове за моју радњу, као и то да сам послове и наруџбине непосредно прима од пошт. муштерија.

19 6-7

**ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ**

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну. Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликвана **патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,** која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Дале препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

10 — ex 1901. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нарловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Нештаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.